

Медяник І. С.,

*аспірант кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Одним із найбільш доцільних шляхів у напрямі вирішення питання реінтеграції тимчасово окупованих територій має стати зарубіжний досвід, особливо досвід тих держав, які пройшли цей важкий шлях. І не тільки пройшли цей шлях, але й мають позитивні результати розвитку демократії, успішного відновлення тимчасово окупованих територій, соціально-економічний розвиток.

Заслуговує на увагу досвід реінтеграції тимчасово окупованих територій низки країн у Центрально-Східній Європі, які у дев'яностих роках стали театром воєнних дій внаслідок розпаду Югославії. Цей досвід для нашої держави може виявитися корисним, адже вказані країни у геополітичному та культурно-історичному вимірах є схожими з нашою державою. Отже, після закінчення військових дій за мирною Ердутською угодою 1995 р., підписаною керівництвом Хорватії та представниками сербської меншини Хорватії, встановлювалась Міжнародна тимчасова адміністрація для Східної Славонії, Бараньї, Західного Срему (UNTAFES), яка діяла відповідно до резолюції Радбезу ООН. На Міжнародну тимчасову адміністрацію у складі військових спостерігачів, військових і поліцейських покладалась функція контролю демілітаризації, мирної реінтеграції, повернення біженців та ін. Місія мала військовий та цивільний складники. Мирна угода доповнювались планом із продуманими покроковими заходами реінтеграції [1; 2]. Важливим завданням, яке було покладено на Міжнародну тимчасову адміністрацію (UNTAFES) було виявлення та фіксація воєнних злочинів і злочинів проти людяності.

Важливу роль у реінтеграції Боснії і Герцеговини відіграли Міжнародна поліцейська місія ЄС (EUPM Bosnia) у питаннях відновлення контролю над кордоном, поновлення правопорядку та реформи в системі правоохоронних органів, сприяння розслідуванням воєнних злочинів [3], а також Місія ЄС «Алтея» (EUFOR Althea) [4], що досі в незначному кількісному складі контингенту підтримує реалізацію умов мирної угоди та безпечну реінтеграцію [5, с. 68–69; 6; 7].

На нашу думку, після звільнення тимчасово окупованих територій, можливо і доцільно, як нам вбачається створення аналогічної

інституції, яка повинна буде забезпечувати демілітаризацію звільнених територій, попереджувати збройні сутички надавати допомогу вимушеним переселенцям. Доцільним вбачається й додатково вивчити питання про Міжнародну поліцейську місію на території України. Крім того, в Косово, Македонії також були створені і виконували функції підтримання правопорядку міжнародні поліцейські місії. Важливо зазначити, що до складу таких поліцейських утворень входило і місцеве населення.

Іншим важливим та чутливим моментом реінтеграції стало повернення біженців та переміщених хорватів та сербів у їх довоєнні домівки. Закон про загальну амністію 17 травня 1996 року частково заспокоїв побоювання сербів щодо переслідувань за воєнні злочини (хоча питання воєнних злочинів досі залишається невирішеною проблемою), і у листопаді 1996 року почали повертатися перші переміщені особи в селища так званого Сермійського трикутника – південного району, що першим було передано Хорваті під час UNTAES. Надалі все більше територій було відкрито для повернення [8]. Поряд з цим, як зазначають окремі фахівці, для нашої країни не все може бути запозичене. Повномасштабне його використання наразі не є можливим, з огляду на позицію України не вести жодних переговорів з представниками окупаційних адміністрацій так званих ДНР та ЛНР, крім того обґрунтоване визнання Росії країною-агресором на законодавчому рівні також унеможливує присутність російських миротворців в зоні конфлікту. Малоімовірним вбачається і ухвалення резолюції РБ ООН щодо впровадження операції з підтримки миру з огляду на постійне членство та право вето РФ в цій інституції [1].

Важливу роль у процесах реінтеграції та відновлення мирного життя у країнах Балканського регіону відігравали волонтерські та міжнародні гуманітарні організації. Вони забезпечували влаштування біженців, займалися пошуком загиблих, надавали правову та гуманітарну допомогу.

Доцільним для нашої держави вбачається почати процес реінтеграції тимчасово окупованих територій процесом загальнонаціонального примирення, як це відбувалося в Сербії та Хорватії.

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що міжнародний досвід свідчить про складність вирішення проблем реінтеграції тимчасово окупованих територій, про довготривалість такого процесу, що в свою чергу потребує для нашої держави розробки довгострокового плану заходів реінтеграції тимчасово окупованих територій. Ця проблема має вирішуватися комплексно, шляхом поєднання військових та цивільних заходів, заходів загальнонаціонального примирення з заходами невідворотності покарання

за військові злочини та злочини проти людяності. На нашу думку, також подальших наукових досліджень, глибокого та всебічного вивчення потребують питання позитивного міжнародного досвіду реінтеграції окупованих територій в інших країнах, та можливі шляхи його запозичення для України

Список використаних джерел:

1. Трофименко А.В. Деокупація та реінтеграція: досвід Хорватії URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Trofymenko_Anastasiia/Deokupatsiia_ta_reintehratsiia_dosvid_Khorvatii_dlia_Ukrainy.pdf?PHPSESSID=gl492meqc0kloa8lfm0ekjmtb7

2. Leheza Y., Nalyvaiko L., Sachko O., Shcherbyna V., Chepik-Trehubenko O. Principles of law: Methodological approaches to understanding in the context of modern globalization transformations. *Ius Humani. Law Journal*. 2022. 11(2). P. 55–79. <https://doi.org/https://doi.org/10.31207/ih.v11i2.312>

3. Common Security and Defence Policy. European Union Police Mission in Bosnia and Herzegovina (EUPM) / European Union External Action. 2012. June. URL: http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-andoperations/eupm-bih/pdf/25062012_factsheet_eupm-bih_en.pdf

4. European Union Force in BiH. Operation ALTHEA. URL: <http://euforbih.org/eufor/>

5. Палій Г. О. Досвід Балканських країн з реінтеграції територій. *Стратегічна панорама*. 2020. № 1–2. С. 64–73.

6. Наливайко Л. Р., Бочковий О. В., Мінакова Є. В. Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з внутрішньо переміщеними особами в умовах децентралізації влади (за результатами опитування пілотних громад). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 129–136.

7. Minakova Ye., Nalyvaiko I. Public participation in the mechanism of prevention and anti-corruption in Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 7(51). P. 167–173.

8. Левченко О. Чому Хорватії вдалося: як країна повернула території після років окупації та гібридної війни. *Європейська правда*. 2017. 4 серпня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/08/4/7069423>